24. У вершы П. Панчанкі “Апошні хутаранін” ёсць радкі:

Вазы адскрыпелі ў нізіне.
І стаў аглушальны спакой.

Які стылістычны прыём выкарыстаны паэтам у гэтых радках?

А) антытэза. **Б)** аксімаран. **В)** метанімія. **Г)** антанамазія. **Д)** афарызм.

25. Хто з беларускіх мовазнаўцаў сказаў: *“Я прыродны беларус, усё сваё жыццё прысвяціў вывучэнню гэтага народа”*?

А) В. І. Баркоўскі. **Б)** Б. А. Тарашкевіч. **В)** Язэп Лёсік.
Г) М. Пачобут-Адляніцкі. **Д)** Я. Ф. Карскі.

26. Эўфемізмы – гэта ... сінонімы

А) стылістычныя. **Б)** абсалютныя. **В)** марфалагічныя.
Г) сінтаксічныя. **Д)** кантэкстуальныя.

27. Хто выдаў у 1870 годзе “Словарь белорусского наречия”, які і сёння не страціў сваёй каштоўнасці?

А) М. Федароўскі. **Б)** І. І. Насовіч. **В)** М. І. Каспяровіч.
Г) С. М. Некрашэвіч. **Д)** М. Я. Байкоў.

28. Калі не трэба пісаць прыстаўны *і*?

1) у пачатку слоў перад збегам зычных;
2) у пачатку слоў перад літарамі м, р, л;
3) пасля знакаў прыпынку;
4) у сярэдзіне слова пасля прыстаўкі на галосны;
5) у складаным слове, калі першая частка заканчваецца на галосны.

А) усе варыянты правільныя. **Б)** няма правільнага варыянта.
В) 1, 3, 5. **Г)** 3, 4, 5. **Д)** 4, 5.

29. У якіх словах з прыведзеных адбываюцца гістрычныя чаргаванні галосных?

1) лес – лясы; 2) граблі – грэбці; 3) вязаць – вузел; 4) воз – вазы;
5) просьба – прасіць; 6) сохнуць – сухі; 7) везці – вёз.

А) ва ўсіх словах. **Б)** няма такіх слоў. **В)** 1, 4, 5, 6. **Г)** 2, 3, 6, 7. **Д)** 4, 5, 6.

30. Каго з беларускіх пісьменнікаў Адам Кіркор называў *“другім з выдатнейшых паэтаў і празаікаў”* пасля В. Дуніна-Марцінкевіча?

А) Вярыгу-Дарэўскага Арцёма Ігнатавіча.
Б) Азёмшу Івана Паўлавіча.
В) Гарбачэўскага Івана Данілавіча.
Г) Доўнара-Запольскага Мітрафана Віктаравіча.
Д) Драздовіча Язэпа Нарцызавіча.

Конкурс арганізаваны і праводзіцца Грамадскім аб’яднаннем «Беларуская асацыяцыя «Конкурс» сумесна з Акадэміяй паслядыпломнай адукацыі пад эгідай Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь.

220013, г. Мінск, вул. Дарашэвіча, 3, РЗШ АПА.
тэл. (017) 232 80 31, 292 34 01; e-mail: info@bakonkurs.org http://www.bakonkurs.org/

ГА «Беларуская асацыяцыя «Конкурс». Заказ 12. Тыраж 14000 экз. г. Мінск. 2007 г.

Конкурс па беларускай мове
“БУСЛІК-2007”

Чацвер, 15 лютага 2007 года

- працягласць работы над заданнем 1 гадзіна 15 хвілін;
- карыстацца падручнікамі, канспектамі, справачнай літаратурай забараняецца;
- кожны правільны адказ адзначаецца трыма, чатырма ці пяццю баламі; колькасць балаў, якія атрымлівае ўдзельнік, адказваючы на пытанне правільна, вызначаецца складанасцю пытання; складанасць пытання вызначаецца па колькасці ўдзельнікаў, якія правільна адказалі на пытанне;
- няправільны адказ адзначаецца чвэрцю балаў, прадугледжаных за дадзенае пытанне, і залічваецца са знакам «мінус», у той час, як не даўшы адказу, удзельнік захоўвае раней набраныя балы;
- на кожнае пытанне маецца толькі адзін правільны адказ;
- самастойная і сумленная работа над заданнем – галоўнае патрабаванне арганізатараў да ўдзельнікаў конкурсу;
- на старце ўдзельнік атрымлівае авансам 30 балаў;
- максімальная колькасць балаў, якую можа атрымаць удзельнік конкурсу, – 150;
- пасля заканчэння конкурсу лісток з заданнем застаецца ўдзельніку.

Заданне для вучняў 9(11)-10-11 класаў

1. Літары мы пішам, а гукі...

А) бачым. **Б)** вымаўляем. **В)** малюем. **Г)** чуем. **Д)** не чуем.

2. Закончыце народную прыказку: *няма смачнейшай вадзіцы, ...*

А) як з калодзежа. **Б)** як з возера напіцца. **В)** як з роднай зямліцы.
Г) як з роднай крыніцы. **Д)** як з радзімай хаты.

3. Вызначце, дзе ў скарочаным выглядзе запісаны беларускія назвы дзён тыдня:

1) г. д.; 2) чцв; 3) сбт; 4) мн. л.; 5) зб; 6) гг; 7) млн.

А) няма такіх запісаў. **Б)** 1, 2. **В)** 1, 2, 5. **Г)** 2, 3. **Д)** 3, 4, 5.

4. Колькі разоў вымаўляецца гук [*б’*] у скорагаворцы Х. Ляшкевіч?

З бабранятамі бабры
Робяць грэблю ў бары.
Рады ўвесь бабрыны род:
Будзе грэбля цераз брод.

А) 0. **Б)** 1. **В)** 2. **Г)** 9. **Д)** 10.

5. Колькі літар уваходзіла ў склад кірыліцы?

А) 39. **Б)** 41. **В)** 43. **Г)** 45. **Д)** 47.

6. У якіх прыметніках замест кропак напішаце канчатак *-ая*?

1) свеж.. кальрабі; 2) шэр.. шынель; 3) куплен.. івасі;
4) даўн.. вета; 5) нечакан.. роспач; 6) непрыемн.. боль.

А) ва ўсіх прыметніках. **Б)** ва ўсіх прыметніках, акрамя 4.
В) 1, 3. **Г)** 2, 4, 5. **Д)** 4, 5, 6.

7. Выберыце з прапанаваных толькі адназначныя літары.

1) в; 2) а; 3) о; 4) л; 5) ш; 6) ў; 7) ы.

А) усе літары адназначныя. **Б)** няма адназначных літар.
В) 1, 3, 5, 7. **Г)** 2, 3, 5, 6, 7. **Д)** 2, 4, 6, 7.

8. Пра каго з герояў паэмы “Новая зямля” Якуб Колас напісаў:

А вочы шэры, невялічкі,
Глядзяць прыветна, як сунічкі...
Але раптоўна і адразу
Не расчытаеш іх выразу:
То смех, то хітрасць з іх бліскае,
То дабрата, але якая!

А) пра дзядзьку Антося. **Б)** пра Міхала. **В)** пра Ганну.
Г) пра Яську. **Д)** пра Кастуся.

9. Пра якую рэч расказваецца ў мініяцюры А. Разанава?

Калі яе адчыняюць, яна скардзіцца, яна скрыпае. У ёй захоўваецца скрытае – скарб. Ім яна поўная, ім змястоўная, ім ацэньваецца яе вартасць. Усе думаюць, што яна скнара, што яна “рынак”, але сама... ведае, што яна скрыпка, у якой няма струн.

А) пра шафу. **Б)** пра балалайку. **В)** пра мандаліну. **Г)** пра скрынку. **Д)** пра гітару.

10. У якіх прыкладах напішаце часціцу ***не*** разам? Выберыце правільныя варыянты:

1) (не)далічыліся двух чалавек;
2) бывае, і гаспадар (не)даважвае насення;
3) надзвычай (не)цікавая кніга;
4) яшчэ (не)езджаная дарога;
5) быў тут (не)аднойчы;
6) ледзь (не)плачучы.

А) ва ўсіх выразах. **Б)** 1, 2, 3. **В)** 2, 3, 4. **Г)** 3, 5, 6. **Д)** 5, 6.

11. Якія словы з прыведзеных з’яўляюцца гістарызмамі:

1) рацьʼ; 2) стражнік; 3) піка; 4) пляц; 5) кампед; 6) МТС; 7) лгар; 8) сявярня.

А) усе словы. **Б)** няма гістарызмаў. **В)** 1, 3, 6, 7. **Г)** 2, 3, 5, 6. **Д)** 4, 7, 8.

12. Дадзены словы беларускай мовы: *1) глог; 2) ядловец; 3) арэшына* – і далей іх адпаведнікі ў рускай мове: *4) можжевельник; 5) лещина; 6) боярышник*. Вызначце правільныя пары.

А) 1–6, 2–4, 3–5. **Б)** 1–4, 2–5, 3–6. **В)** 1–5, 2–4, 3–6.
Г) 1–6, 2–5, 3–4. **Д)** няма правільных пар.

13. Вучні пісалі сачыненне пра падарожжа літаратурных герояў. Янка запісаў на чарнавіку некалькі варыянтаў аднаго сказа. Дапамажыце хлопчыку выбраць сказ, запісаны без памылак.

А) У дарозе падарожнікі былі ўжо чацвёра сутак.
Б) У дарозе падарожнікі былі ўжо чатыры суткі.
В) У дарозе падарожнікі былі ўжо чацвёра суткі.
Г) У дарозе падарожнікі былі ўжо чатыры сутак.
Д) У дарозе падарожнікі былі ўжо чацвёра суткаў.

14. Пераблыталіся літары. Але ж з іх можна скласці слова, якога не хапае ў народнай прыказцы: *Не варта ... біць каля зубоў*. Выберыце правільны варыянт.

А) ы, к, з, я. **Б)** э, р, а, х. **В)** с, н, о. **Г)** я, р, о, н, з. **Д)** а, к, в, о.

15. У якіх словах пасля прыстаўкі напішаце *й*?

1) непры..манне; 2) па..менна; 3) без..дэйны;
4) за..грываць; 5) пера..менаваць; 6) за..мець.

А) ва ўсіх словах. **Б)** няма такіх слоў. **В)** 1, 2, 4, 5, 6.
Г) 2, 5, 6. **Д)** 3, 4.

16. Як называецца навука, якая вывучае прыказкі і прымаўкі?

А) графіка. **Б)** парцэляцыя. **В)** лексікаграфія.
Г) парэміялогія. **Д)** лінгвакультуралогія.

17. З якога часу ў беларускіх тэкстах выкарыстоўваецца літара *й*?

А) з XIV стагоддзя. **Б)** з XV стагоддзя. **В)** з XVI стагоддзя.
Г) з XVII стагоддзя. **Д)** з XVIII стагоддзя.

18. Якому дню па рашэнні ЮНЭСКА нададзены ў 2000 годзе міжнародны статус Дня роднай мовы?

А) 1 снежня. **Б)** 7 студзеня. **В)** 21 лютага. **Г)** 25 сакавіка. **Д)** 1 верасня.

19. Выберыце з прыведзеных вобразных сродкаў толькі тыя, што адносяцца да тропаў:

1) эпітэт; 2) параўнанне; 3) алегорыя; 4) метафара;
5) метанімія; 6) сінекдаха; 7) перыфраза.

А) усе тэрміны. **Б)** усе тэрміны, акрамя 5.
В) усе тэрміны, акрамя 7. **Г)** толькі 1, 2, 4. **Д)** толькі 3, 6.

20. Якое сапраўднае прозвішча Сімяона Полацкага?

А) Казімір Крыштоф Клакоцкі.
Б) Францішак Ксаверый Міхал Богуш.
В) Стафан Аляксандравіч Бутаўт-Андрайковіч.
Г) Самуіл Емельянавіч Пятровіч-Сітніяновіч.
Д) Вікенцій Васілевіч Макушаў.

21. Хто з беларускіх асветнікаў прапанаваў Пятру Першаму ўзоры літар грамадзянскага алфавіта?

А) Ільля Капіевіч. **Б)** Афанасій Філіповіч. **В)** Ліцыній Намыслоўскі.
Г) Лаўрэнцій Зізаній. **Д)** Казімір Клакоцкі.

22. Вызначце гістарычную паслядоўнасць развіцця пісьма:

1) піктаграфія; 2) іерогліфы; 3) літарнае пісьмо; 4) ідэаграфія.

А) 1, 3, 2, 4. **Б)** 1, 4, 2, 3. **В)** 2, 3, 1, 4. **Г)** 3, 2, 4, 1. **Д)** 4, 1, 3, 2.

23. Зычныя гукі ў беларускай мове класіфікуюцца...

1) паводле ўдзелу голасу;
2) паводле ўдзелу голасу і шуму;
3) паводле цвёрдасці і мяккасці;
4) паводле спосабу ўтварэння;
5) паводле месца ўтварэння;
6) паводле месца знаходжання.

А) усе сцвярджэнні правільныя. **Б)** 1, 6.
В) 1, 4, 5, 6. **Г)** 2, 3, 4, 5. **Д)** 3, 4, 5, 6.